

JANE GARDAM
Een onberispelijke man

ROMAN • COSSEE

Literatuurclubs Drenthe

BOEKBESPREKING JANUARI 2019

Esmé van den Boom

Vragen, suggesties of
opmerkingen?

Esme.vandenboom@gmail.com

JANE GARDAM
Een onberispelijke man

ROMAN • COSSEE

Opzet presentatie:

- Jane Gardam & *Een onberispelijke man*

- ‘advocaten zijn ook kinderen geweest’

- De Britse Raj

PAUZE

- Herinnering en *Trauma theory*

- Vragenrondje

Jane Gardam over de
inspiratie voor *Een
onberispelijke man*

- *man David: “veel
van de grapjes zijn
van hem afkomstig.”*

- *de ‘geest’ bij het Ritz
hotel*

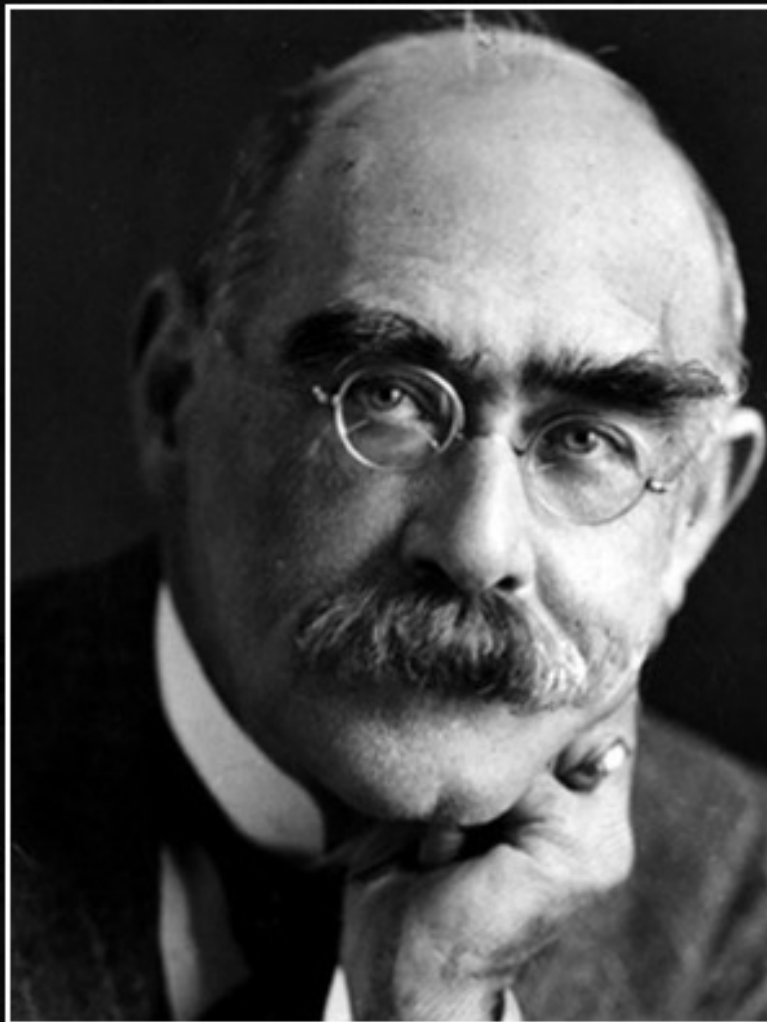
“Zestig jaar geleden wandelde ik in mijn eentje rond Piccadilly Circus. Bij het Ritz Hotel zag ik een man in een prachtige lange tweedjas, met mooie glimmende schoenen, en in zijn hand hield hij een oeroude, gedeukte aktentas. In die tijd was dat het attribuut dat elke barrister droeg om te laten zien dat hij een zeer ervaren advocaat was. ...

...Het was een prachtige man, maar niet van een gevaarlijke schoonheid, eerder goedmoedig. Hij zag eruit alsof hij tot het verleden behoorde, zo perfect maar toch ook heel levendig. Even snel als hij kwam, was hij weer verdwenen. Ik had het idee dat ik een geest had gezien.”

The Donheads

Rudyard Kipling – Baa Baa, Black Sheep

We're poor little lambs who've lost our
way, Baa! Baa! Baa! We're little black
sheep who've gone astray, Baa-aa-aa!
Gentlemen-rankers out on the spree,
Damned from here to Eternity, God ha'
mercy on such as we, Baa! Yah! Bah!

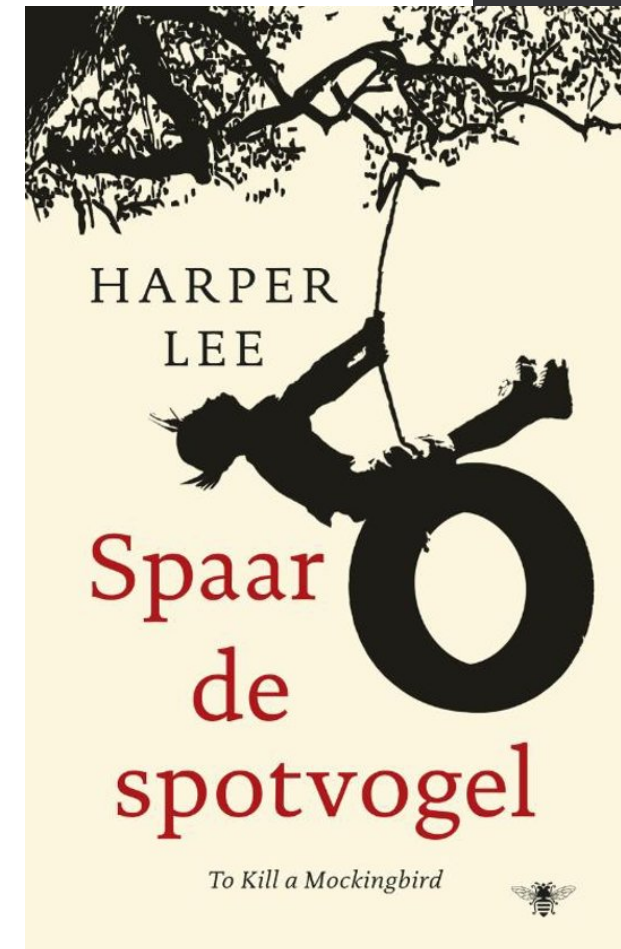
— Rudyard Kipling —

AZ QUOTES

*“Advocaten, zo
veronderstel ik, zijn
ook kinderen
geweest”*

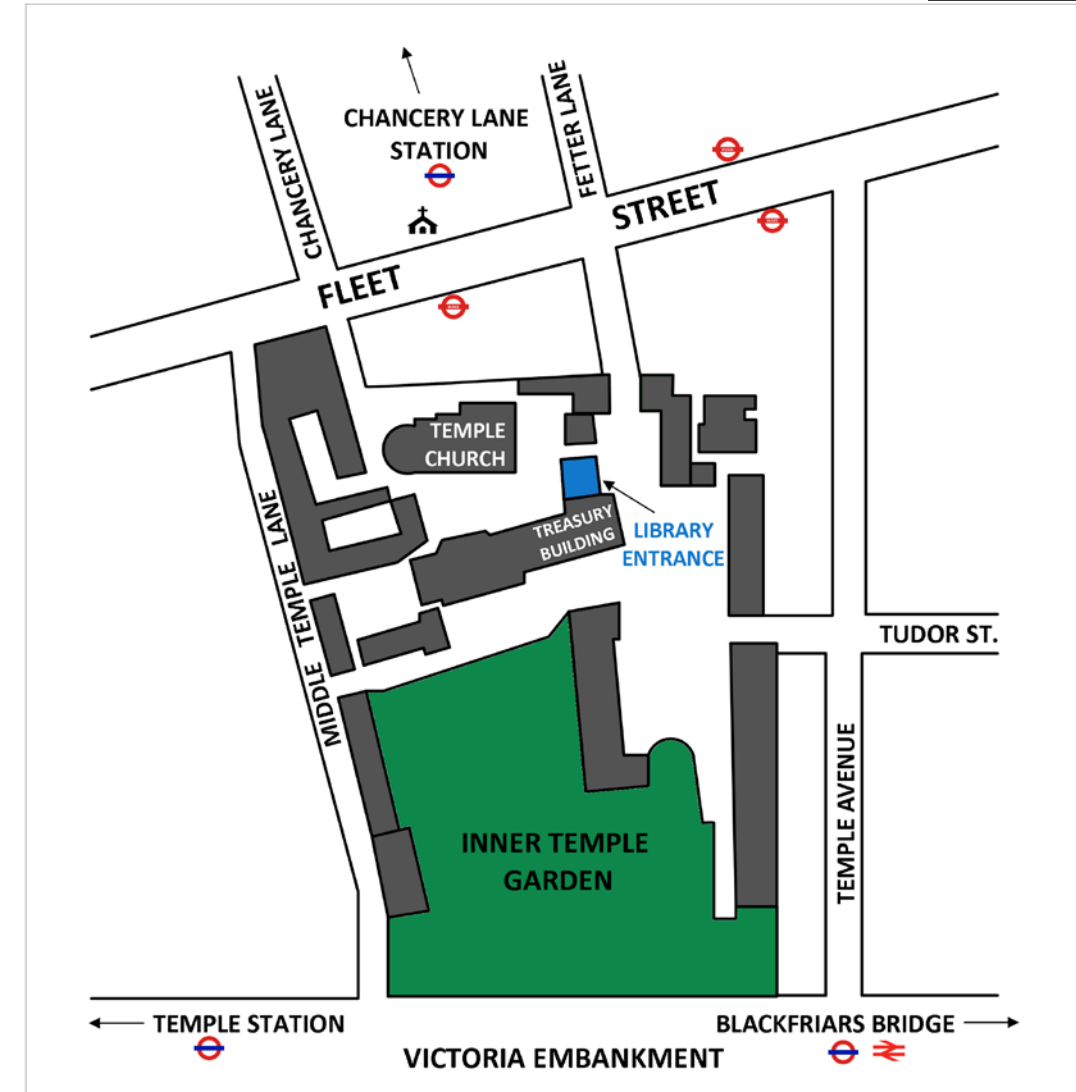
- *To Kill a
Mockingbird*
(Spaar de
spotvogel) –
Harper Lee

The Honourable Society of the Inner Temple

The Honourable Society of the Inner Temple

The Honourable Society of the Inner Temple

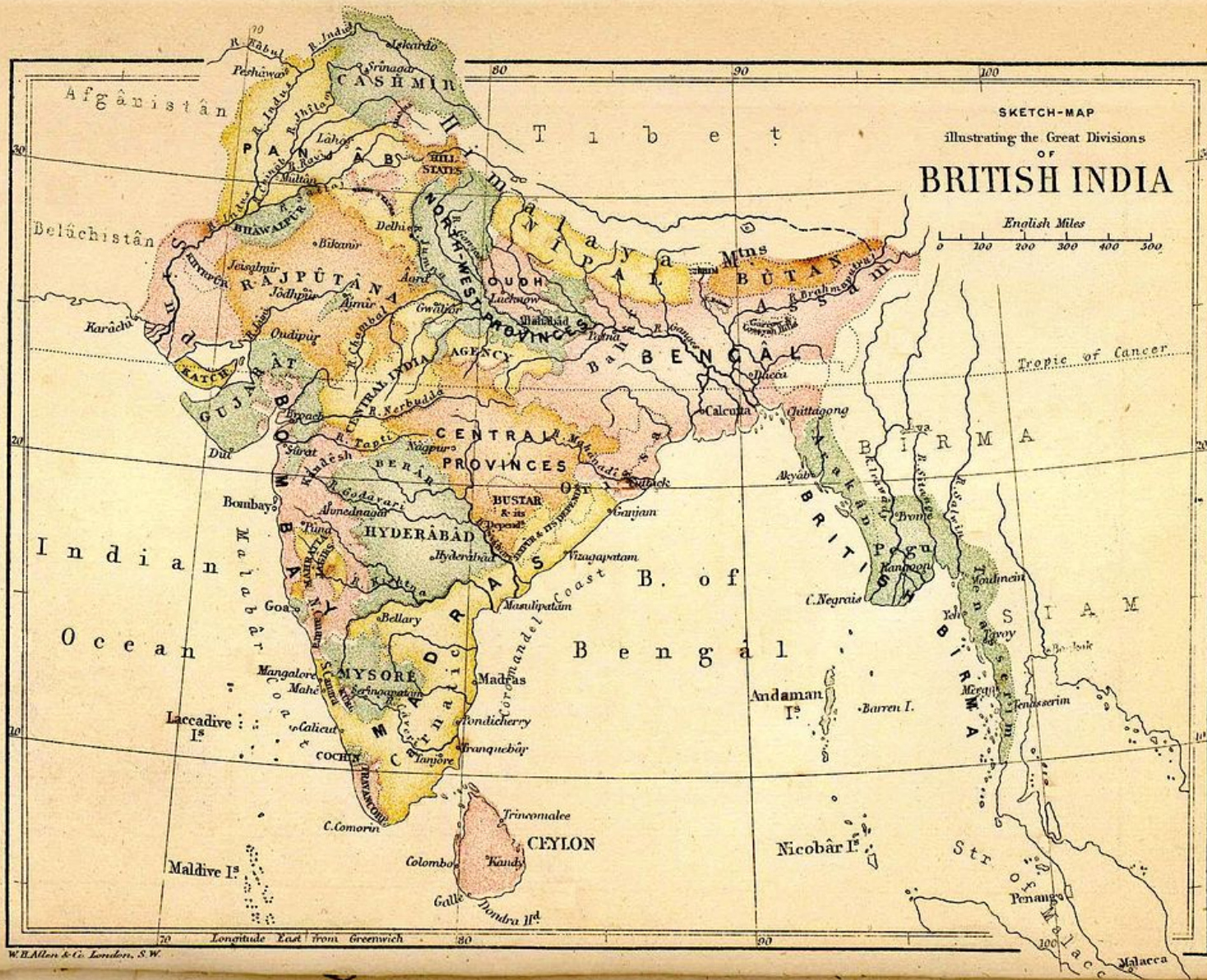

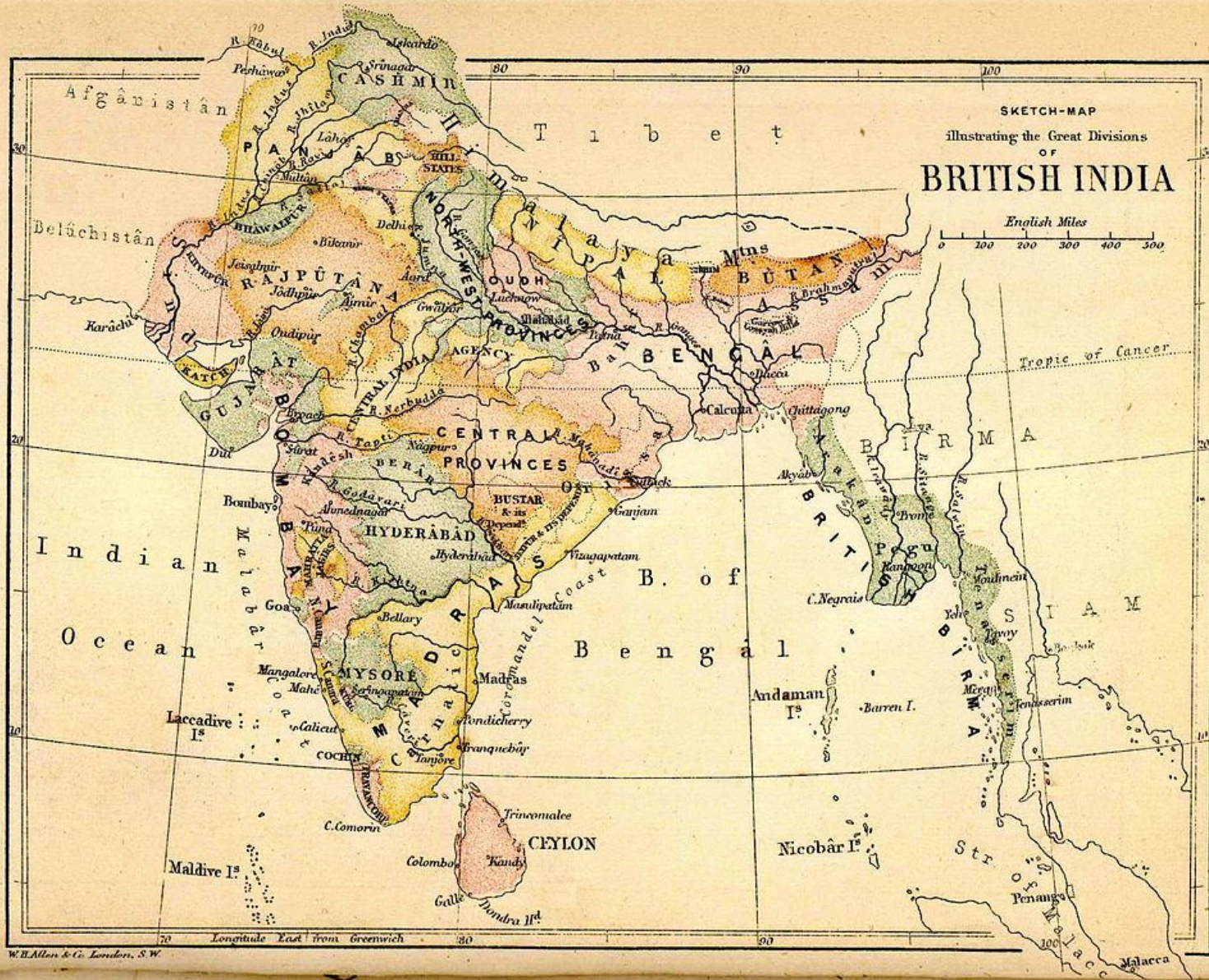
*“Advocaten, zo
veronderstel ik, zijn ook
kinderen geweest”*

- ‘Wie was – is – Sir Edward Feathers ‘echt’? ... Zelfs in de dood is Old Filth nog een meester der vermomming.’ (p. 318)
- Gardam: ‘Al mijn romans gaan over de invloed die de vroege kindertijd heeft.’

‘de ouderdom brengt niet vaak vrede en harmonie, zelfs niet voor de rijken, bewonderden en zelfverzekerden. Tot het allerlaatst hebben zij – wij – een verborgen leven. Er zijn vooral vaak verborgen kinderjaren. ‘Houd het kind in het oog,’ noteerde Dickens bij het manuscript van *The Old Curiosity Shop* toen hij Little Nell uit het oog meende te verliezen.’

De Britse Raj (Brits-Indië)

Raj (Hindi) =
regeren, het
koninkrijk

India
Sri Lanka
Pakistan
Bangladesh
Delen van
Myanmar
(Birma)

- *1858: Begin van de Britse Raj*

- *Daarvoor: The East India Company*

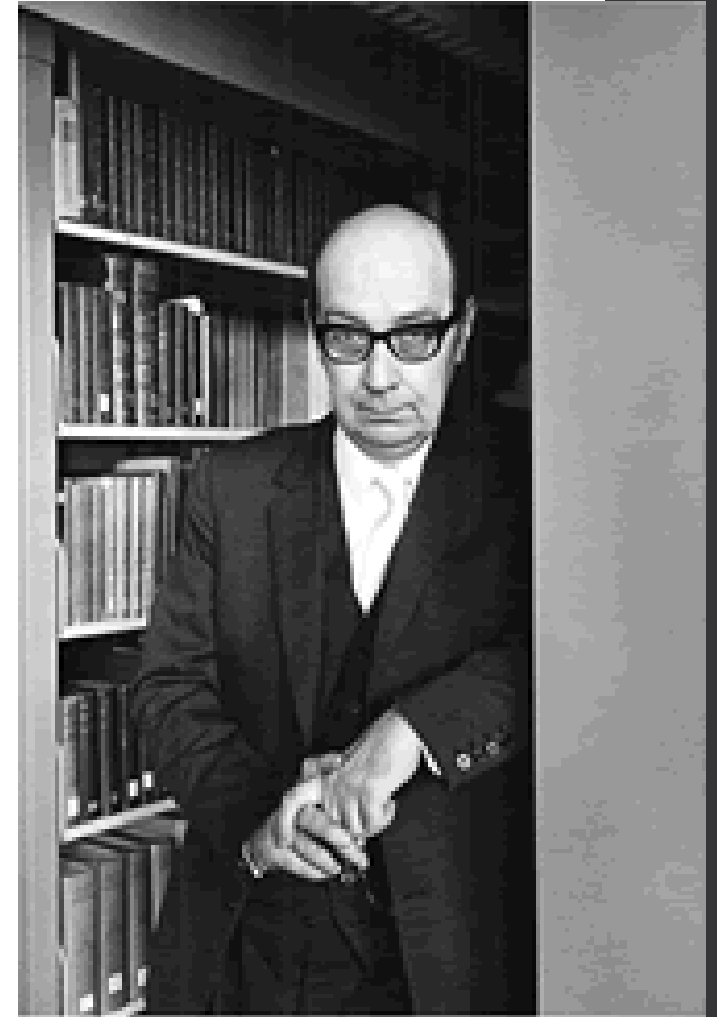
- *1947: Onafhankelijkheid en deling van Brits-Indië*

Philip Larkin – This be the verse

They fuck you up, your mum and dad.
They may not mean to, but they do.
They fill you with the faults they had
And add some extra, just for you.

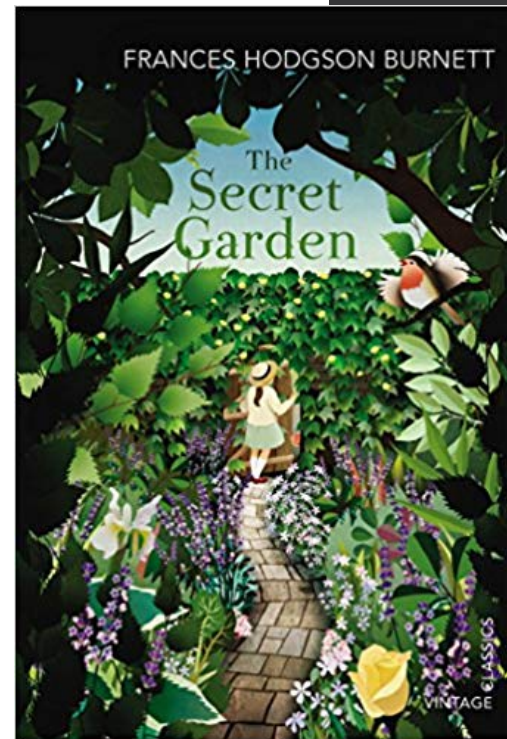
But they were fucked up in their turn
By fools in old-style hats and coats,
Who half the time were soppy-stern
And half at one another's throats.

Man hands on misery to man.
It deepens like a coastal shelf.
Get out as early as you can,
And don't have any kids yourself.

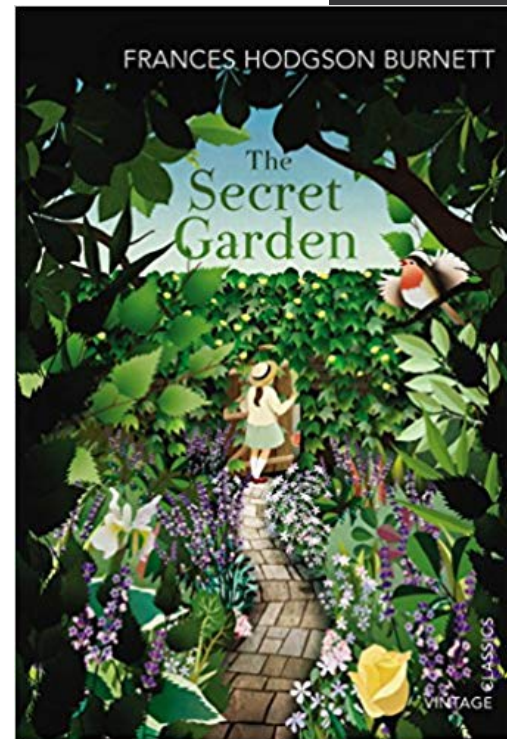
De 'wezen van het rijk'

‘When Mary Lennox was sent to Misselthwaite Manor to live with her uncle everybody said she was the most disagreeable-looking child ever seen ... Her hair was yellow, and her face was yellow because she had been born in India and had always been ill in one way or another.

De 'wezen van het rijk'

... Her father had held a position under the English Government and had always been busy and ill himself, and her mother had been a great beauty who cared only to go to parties and amuse herself with gay people. She had not wanted a little girl at all, and when Mary was born she handed her over to the care of an Ayah, who was made to understand that if she wished to please the Mem Sahib she must keep the child out of sight as much as possible.'

De 'wezen van het rijk'

Kipling's zus Alice:

‘Ik denk dat de tragedie van onze kindertijd voortkwam uit ons onvermogen te begrijpen waarom onze ouders ons hadden achtergelaten.’

PAUZE

it's time for
tea

Trauma theory

Herinnering en trauma in *Een onberispelijke man*

- PTSS (posttraumatische stress-stoornis): herinneringen aan schokkende gebeurtenissen die zich blijven opdringen, waaronder angstwekkende beelden zoals herbelevingen, flashbacks en nachtmerries. Andere klachten die vaak voorkomen zijn schrik- en vermijdingsreacties.

Herinnering en trauma in *Een onberispelijke man*

- In de DSM-V ('Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders: het diagnostisch en statistisch handboek van psychiatrische aandoeningen) wordt ook aangegeven dat iemand die lijdt aan PTSS last kan hebben van:
 - Dissociatie
 - Nervositeit, nachtmerries
 - Impulsief of juist compulsief handelen
 - Aanvallen van hoofdpijn, duizeligheid, gevoeligheid voor licht of geluid, prikkelbaarheid, moeite met concentreren.
- Verband met hechtingsstoornissen

Herinnering en trauma in *Een onberispelijke man*

- ‘Hij was ontzettend schoon. Je zou het zelfs opzichtig schoon kunnen noemen’ (9)
- ‘Ze [Tante May] maakte duidelijk dat Edward op het moment niet zichzelf was. Dat hij in Port Swettenham weliswaar moeiteloos de Engelse taal oppikte ... passief en somber en futloos was geworden, en als hij nu praatte leek dat met enige moeite te gaan, alsof er een obstructie in zijn keel zat, als een oude klok die zichzelf probeert op te maken om te slaan. ‘A-a-a-a-a-ack.’ (43)
- ‘Tante May had vaker dit soort weezinwekkende ontvoeringen tot een goed einde gebracht’ (42)
- Feathers over Pat’s moeder: ‘Het lijkt of ze ... iedereen mag’
Pat: ‘Zo zijn ze opgevoed. De meesten van hen leerden niemand aardig te vinden, nooit, in hun hele leven’ (70)

Herinnering en trauma in *Een onberispelijke man*

- Liefdeloosheid:

De PS: 'Ik wil toch graag zeggen, vader, dat u erg gul bent geweest tegenover iemand op wie u duidelijk onmogelijk gesteld kon zijn. Nu ik er echt over heb nagedacht, lijkt uw wens dat ik naar u toe kom om de oorlog te overleven [hij was van plan geweest 'erg vriendelijk' te schrijven] een wonder van onverwachte hartelijkheid' (121)

Mevrouw Ingoldby 'Mijn ouders hielden helemaal niet van me' (69)

Herinnering en trauma in *Een onberispelijke man*

Ma Didds

“Vertel me over Ma Didds. Toe. Je zult het ooit aan iemand moeten vertellen.” Maar Eddie versteende.’

- ‘Luisterend naar Pat Ingoldby’s eindeloze gepraat begon Eddie, aanvankelijk pijnlijk en aarzelend, ook te praten ... Ingoldby wiste de nachtmerries van Eddies verleden uit met zijn gevatheid en logica. Ze boden Eddie troost en steun, twee dingen die hij nog nooit eerder had ervaren. Hij sprak met geen woord over de jaren voor hij op het instituut van Sir was aangekomen’ (66)
- Intrusieve herinneringen / herbelevingen (53, 97-98)

Herinnering en trauma in *Een onberispelijke man*

- In de DSM-V ('Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders: het diagnostisch en statistisch handboek van psychiatrische aandoeningen) wordt ook aangegeven dat iemand die lijdt aan PTSS last kan hebben van:
 - Dissociatie
 - Nervositeit, nachtmerries
 - Impulsief of juist compulsief handelen
 - Aanvallen van hoofdpijn, duizeligheid, gevoeligheid voor licht of geluid, prikkelbaarheid, moeite met concentreren.
- Verband met hechtingsstoornissen

Herinnering en trauma in *Een onberispelijke man*

- Betty: ‘Ze kon zich niet voorstellen dat Filth liefdevol naar een kleinkind zou hebben gekeken. Ze had nooit zeker geweten hoe het zat met Filth en liefde. Er was iets wat hem blokkeerde.’ (77)
- ‘Als je als kind geen liefde hebt ontvangen, weet je niet hoe van een kind moet houden. Je moet eerst weten wat het is. Je kunt verdriet veroorzaken uit onwetendheid. Ik heb geen liefde gekend nadat ik vierenhalf was. Stel je voor dat je zo ouder wordt’ (197)
- Isobel: ‘Ik ben een van de mensen die weet dat je nooit echt koud was’ (96)

Herinnering en trauma in *Een onberispelijke man*

Filth & Betty's huwelijk

‘Had hij Betty ooit begeerd? Nou, ja. Hij had haar begeerd. Hij wist het nog. Hij had alles aan haar begeerd. Haar verleden, haar heden, haar toekomst met hem ... hij had alles aan haar willen bezitten omdat ze zo perfect in zijn levensplan paste. Door haar had hij zich veilig en zelfverzekerd gevoeld. Ze had oude nachtmerries uit zijn jeugd verzacht.’ (140)

Claire: ‘Jij, Teddy, werd op een gruwelijke manier door haar geraakt. Je werd slecht in liefhebben ... Ik ben net zo, als ik eerlijk ben. Ik kan niet liefhebben. Ik ben een en al charme.’ (293)

Herinnering en trauma in *Een onberispelijke man*

- Cathy Karuth: Literatuur (en andere vormen van kunst) bieden de mogelijkheid om inzicht in trauma te krijgen
- Judith Herman: een georganiseerd, gedetailleerd, verhaal maken van een traumatische ervaring, waarbij de gebeurtenis wordt verbonden aan tijd en historische context, draagt bij aan het helen van het trauma.

Herinnering en trauma in *Een onberispelijke man*

- Katharsis:

Filth kan met Claire en Babs eindelijk zijn verhaal compleet maken en vertellen

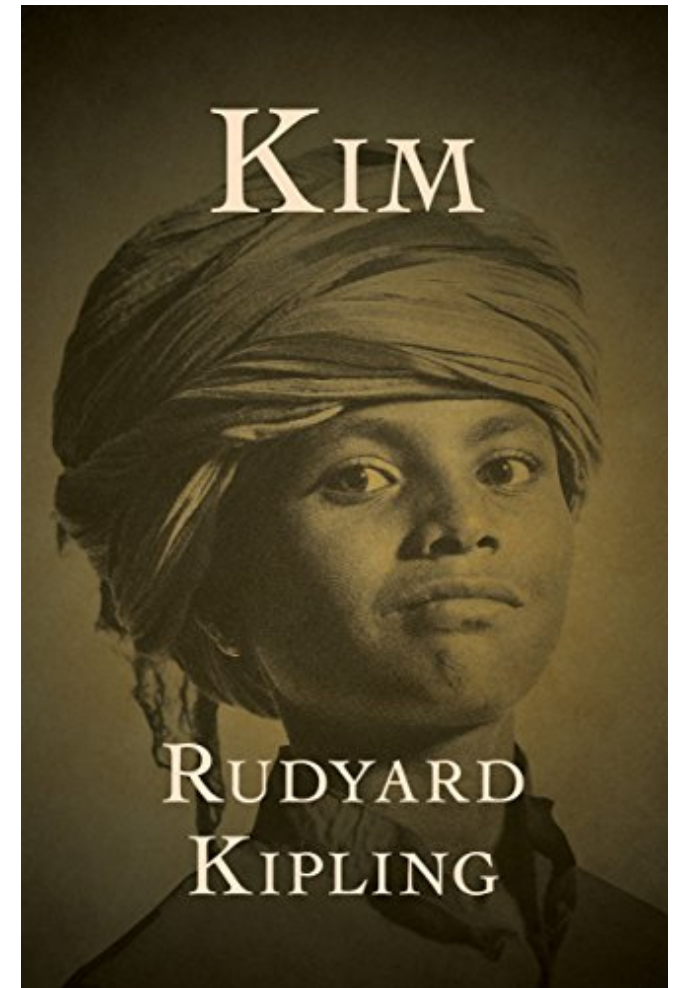
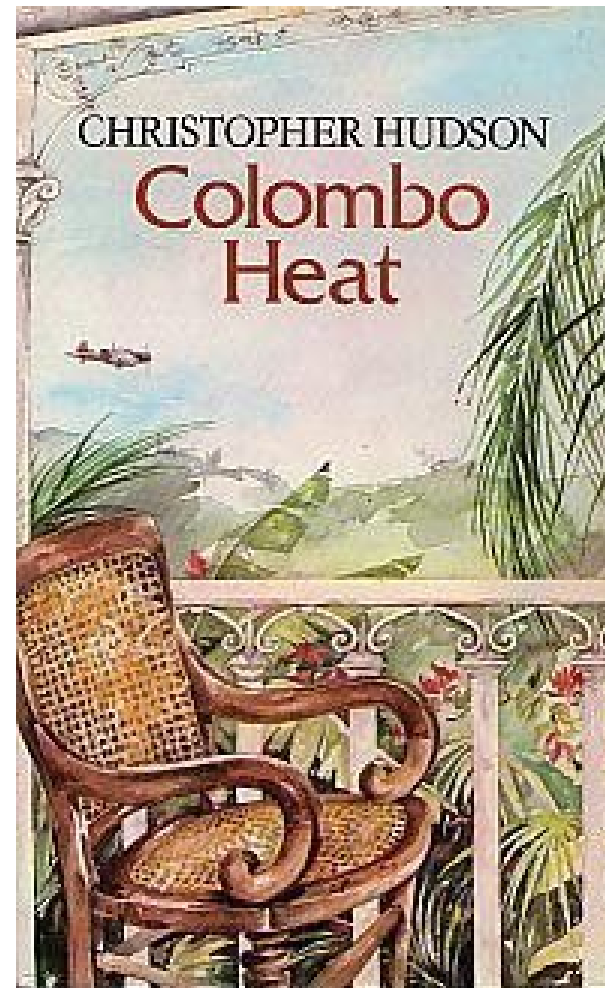
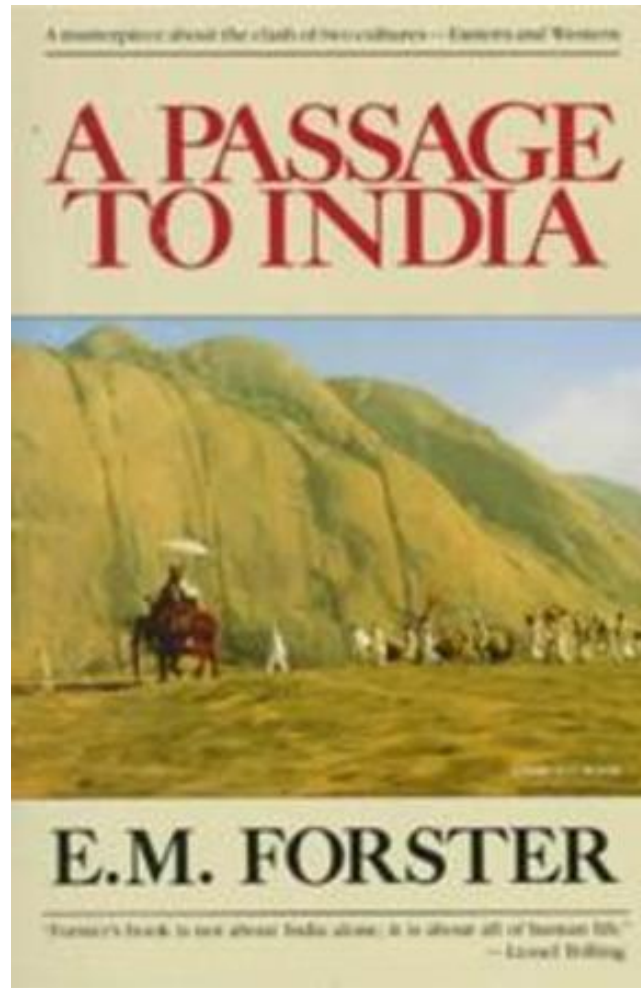
Vragen & discussie

Bonus: verder lezen?

Bonus: verder lezen?

Bonus: verder lezen? – The Empire Writes Back

